

Japanese Kunst

Eiko S. Koma

Programma 1983

Het programma-onderdeel Japanse Kunst in het Holland Festival 1983
is mede mogelijk gemaakt door de steun van het Prins Bernhard Fonds.

EIKO & KOMA

Trilogy (1980-1981)

'Hun schijnbare kalmte is bedriegelijk'

Prelude

- 1 Cel
- 2 Splinging
- 3 Entropie

Dansers	: Eiko OTAKE Koma TAKASHI
Kostuums	: Eiko & Koma
Muziek	: Andean Folk
Manager	: Ivan Sygoda, New York
Techniek	: Henk van Grinsven
Lengte	: <u>+</u> 1 uur (zonder pauze)

Utrecht, Stadsschouwburg	: 10 juni 1983, aanvang 20.30 uur
Nijmegen, Stadsschouwburg	: 11 juni 1983, aanvang 20.30 uur
Groningen, Grand Theatre	: 12 juni 1983, aanvang 20.30 uur
Amsterdam, Bellevue	: 14 t/m 18 juni 1983, aanvang 20.30 uur
Den Haag, Hot Theater	: 19, 20 juni 1983, aanvang 20.30 uur

Ons werk is geen choreografie die we van anderen hebben geleend of die we aan anderen kunnen uitlenen om uit te voeren. Het is eenvoudigweg de gebeurtenis die we uitvoeren en op het toneel zijn wij net zoals het publiek, getuigen van wat er plaatsvindt. De vorm is als een recept, wij zijn de koks. Het moet alsnog een bepaalde vorm krijgen, want wat wij willen is een maaltijd samenstellen die noch wij, noch de bezoekers ooit eerder hebben geproefd. We proberen ingewikkelde recepten of te lang koken te vermijden, want we vinden dat voedsel minder goed smaakt als je onder de indruk moet raken van het vele werk in de keuken. We willen onze lichamen rauw en spontaan aanbieden.

Onze choreografie is niets anders dan patchwork. Door het te blijven dragen gaat zelfs deze lappenkleding passen op onze lichamen. We trachten onze vodden zo goed te dragen dat niemand de stof van onszelf kan onderscheiden. En af en toe scheppen we plezier in het tegenovergestelde: dat onze lappen groeien zodat wij oneindig klein worden, of dat ze zich tegen ons keren en ons in de afgrond duwen, die altijd maar een misstap ver is.

Kleren worden onvermijdelijk moe en ellendig, terwijl onze lichamen op een andere snelheid oud worden. Als het kledingstuk storend wordt gooien we het weg of we bewaren het onderin een kast. Bij de overgang naar een nieuw gedeelte moeten we ook een paar kunstgrepen toepassen om onze nieuwe kledij aan te passen. Met één aktie of één glimlach moet de choreografie tijdelijk verdwijnen.

We maken zelden symmetrische bewegingen. Het levert weinig plezier op als beide benen even zwaar zijn. We zijn vaak uit balans. Als we ons naar voren bewegen is het net of iemand ons van achteren vastgrijpt, alsof onze rechterkant in een aardverschuiving terechtkomt. Het hart moet stil zijn om naar dat geluid te luisteren. Onze lichamen zijn uiterst onredelijke instrumenten die ons vaak verraden, die lachen bij de pretentie dat we aan de rand van de klif staan.

We proberen heel hard om niet onhandig of gierig te zijn. We proberen al onze registers (fysiek en mentaal) open te trekken als de voorstelling begint.

Als we optreden stellen we ons voor dat we vers gevangen vissen zijn die op de snijplank liggen. De vis voelt intuïtief aan dat iemand hem gaat opeten. Er is geen tijd voor koketterie. Het lichaam van de vis staat strak, blauw glanzend, de ogen wijdopen. Er is geen vlucht mogelijk.

Eiko & Koma

BUTO

Japans modern bewegingstheater

Dans is populair in het Japans theater. Allereerst bestaan er diverse genres van Japanse traditionele dans uitgevoerd, zoals oude religieuze dansen (kagura en dengaku), oude hofdans (bugaku) en oude volksdans, en de dansen in het noh-theater en kabuki-theater. Tegelijk is er de Japanse niet-traditionele theaterdans, overgenomen uit Europa en de Verenigde Staten, zoals klassiek ballet, moderne dans en showdans. Zo zijn er ongeveer twaalf Japanse grote klassieke balletgroepen, een tiental kleine moderne dansgroepen en talloze showdansgroepen. Ook Spaanse flamencodans wordt veel door Japanners uitgevoerd.

Tot de Japanse niet-traditionele theaterdans behoort ook buto, een Japans genre van modern bewegingstheater. Buto is in de late jaren vijftig in Tokyo ontstaan.

Een kenmerk van buto is allereerst het overheersen van langzame, uiterst trage bewegingen. Beeldende houdingen lijken essentiëler dan de bewegingen die de poses met elkaar verbinden. Buto is daardoor anti-dans, dans van stilstand en vertraging. Een tweede kenmerk is een bizarre, excentrieke sfeer. Behalve door verwrongen en verkrampde houdingen en sidderende bewegingen, wordt deze sfeer bepaald door de aankleding. Buto-dansers dragen vaak alleen een klein broekje en zijn ingesmeerd met witte schmink, klei of poeder. Net als kabuki-acteurs hebben ze vaak een kaalgeschoren, wit-gesminkte schedel. Ook treden mannen regelmatig in travestie op, in oude jurken of kimono's. Buto lijkt een symbool van verval en afbraak. Sommige buto-dansers laten ruimte in hun choreografie voor improvisatie tijdens een voorstelling; anderen leggen hun choreografie precies vast.

Eiko & Koma

Eiko OTAKE (vrouw, geboren 1952) en Koma TAKASHI (man, geboren 1948) groeiden op in het naoorlogse Japan, in de tijd dat eeuwenoude tradities bogen voor de woeste aanvallen van de westerse cultuur. Zo hebben ze bijvoorbeeld geen van beiden de traditionele Japanse dans- of theatervormen bestudeerd. Ze studeerden rechten en politieke wetenschappen tot de politieke en sociale omwentelingen aan het eind van de jaren zestig hen ertoe aanzetten de universiteit de rug toe te keren en zich in 1971 aan te sluiten bij het gezelschap van Tatsumi HIJIKATA in Tokyo. Daar ontmoetten zij elkaar. Hun samenwerking begon als een experiment en heeft zich daarna ontwikkeld tot een exclusief duo.

In 1972 maakten ze in Tokyo hun debuut als onafhankelijke artiesten en tegelijkertijd begonnen ze te studeren bij Kazuo ONO, die, samen met Hijikata, toonaangevend is in de Japanse avant-garde theaterbeweging. Hun interesse in de Neue Tanz, de Duitse moderne dansbeweging, die naast de Bauhaus-stroming in de kunst en de architectuur opbloeide, en hun verlangen het non-verbale theater te exploreren, bracht hen in 1972 naar Hannover. De drie daaropvolgende jaren maakten zij uitgebreide toernee's door Duitsland, Nederland, Zwitserland en Tunesië.

Vanaf 1976 wonen Eiko & Koma permanent in New York; waar ze regelmatig optreden en workshops geven in hun unieke techniek.